

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar: Regional indelning - tre nya län

Ax – Amatörkulturens samrådsgrupp översänder härmed sina synpunkter och kommentarer till ovan angivna betänkande (SOU 2016:48, Fi2016/02568/K).

Frågor besvaras av undertecknad på joan.groth@amatorkultur.se eller 0708-23 57 11.

Med vänliga hälsningar
Ax – Amatörkulturens samrådsgrupp

Johan Groth, ordförande

Remissvar: Regional indelning - tre nya län (SOU 2016:48, Fi2016/02568/K)

Vad är Ax?

Inom Ax samlas 18 nationella förbund med mer än 290 000 medlemmar verksamma inom olika delar av den ideella kulturen. För Ax är det av central betydelse att kultur har en bred förankring i samhället och att utövandet är tillgängligt för alla.

Ax är en ideell samverkansorganisation som företräder medlemmarna i frågor som är av gemensamt intresse gentemot myndigheter, institutioner och organisationer.

Ax lyssnar på sina medlemmar för att förstå deras behov och förutsättningar, samarbetar med andra aktörer för att sprida medvetenhet och kunskap om den ideella kulturen och driver en tydlig agenda gentemot beslutsfattare och opinionsbildare.

Ax arrangerar medlemsmöten, konferenser och är en aktiv part i nationella samarbetsorgan som Civos och Ideell Kulturallians och i Amateo, ett europeiskt nätverk för ideell kultur. Ax bedriver ett kontinuerligt arbete för att ge politiker och beslutsfattare kunskap om och förståelse för den ideella kulturens betydelse för samhälle, hälsa och kreativa verksamheter.

Ax är en röststark arena för den ideella kulturens självklara plats i samhället och kulturpolitiken.

Ax allmänna utgångspunkter

Varje vecka utövar tiotusentals människor kultur i någon form. Det kan vara sång, musik, hantverk, spelkultur, dans, teater eller filmskapande. Ideell kultur är något som engagerar människor i alla åldrar och i alla delar av landet. Den ideella kulturen utgör en betydande andel av den ideella sektorn.

Ideell kultur är hälsa - allt fler studier visar att människor som utövar kultur i någon form mår bättre. Vissa arbetsgivare har till och med börjat erbjuda "kultur på recept". Ax är en aktör i arbetet med att öka folkhälsan.

Ideell kultur är demokrati - många väljer att utöva kultur i den demokratiska föreningens form. Ett starkt föreningsliv är en hörnsten i ett starkt och demokratiskt samhälle. Ax medlemsförbund engagerar människor i föreningslivet och bidrar till ett öppet och demokratiskt samhälle.

Ideell kultur är mångfald - sång, dans, musik, spel och teater finns i alla länder och i alla kulturer. Ax tar aktivt avstånd från dem som ser kulturen som särskiljande eller avgränsande. Ax medlemsförbund arbetar dagligen för mångfald och öppenhet.

Sammanfattningsvis: Ax företräder en del av den ideella sektorn som engagerar många människor och som spelar en viktig roll i arbetet för hälsa, demokrati och mångfald.

Allmänna synpunkter i anledning av betänkandet

Den ideella kultursektorn består organisatoriskt av tusentals lokala föreningar som agerar med kommunen som utgångspunkt och hundratals regionala föreningar ("distrikt") som agerar på regional nivå eller landstingsnivå. På nationell nivå samlas den ideella sektorn i ett antal riksorganisationer av vilka 18 är medlemmar i Ax.

För föreningarnas medlemmar står verksamheten i fokus. Det är deras engagemang som ligger till grund för verksamheten!

Samtidigt spelar många föreningar och distrikt inom den ideella kultursektorn en viktig roll lokalt och regionalt som möteplats, som arrangör av större eller mindre evenemang, som arbetsgivare, som förvaltare av det lokala och regionala natur- och kulturarvet etc.

I rollen som mötesplats agerar våra föreningar och distrikt inte bara mot sina medlemmar (till exempel för att skapa en meningsfull fritid) utan vänder sig också utåt, mot barn och unga, nyanlända och andra grupper. I rollen som arrangör skapar våra föreningar och distrikt evenemang som lockar stora skaror åskådare från när och fjärran och bidrar därmed till utvecklingen av det lokala och regionala näringslivet.

Sammantaget är den ideella kultursektorn en viktig aktör på regional nivå. Den roll som den ideella kulturen skulle kunna spela på regional nivå möter dock utmaningar av olika slag. Utmaningarna är primärt av organisatorisk och kommunikationsmässig karaktär. De stora olikheter som idag finns på läns- och landstingsnivå gör det svårt för våra medlemmar att agera regional nivå. Alltför ofta får man uppfinna hjulet på nytt.

Ax **instämmer** således i utredningens beskrivning av nuläget vad gäller olika in- och uppdelningar bland olika myndigheter. En mer koherent indelning av den offentliga verksamheten på regional nivå skulle skapa förutsättningar för ökad tydlighet vilket skulle gynna föreningslivet i stort och inte minst den ideella kultursektorn.

Ax **delar** utredningens oro över den obalans som idag finns mellan olika delar av Sverige. Det ideella kulturlivet finns i hela landet. Det finns någon ort eller kommun som inte har en kör, en

LAN-förening, en filmklubb, en skolorkester, ett folkdansgille eller en hemslöjdsförening. Det är centralt för Ax och för våra medlemsförbund att våra medlemmar har likvärdiga förutsättningar för sin verksamhet var de än befinner sig.

Ax **bedömer** att utredningens utgångspunkter (i första hand Jämnstarka län och landsting, Kapacitet att bygga strukturer för regional utveckling och Utgå från befintliga samverkansmönster) utgör en lämplig bas för ett förändringsarbete.

Ax **anser** att utredningen hade vunnit på en analys av kulturfrågorna ur ett bredare perspektiv. En mycket stor del av den kultur som finns i landets olika delar utförs av aktörer inom den ideella kultursektorn, däribland Ax medlemmar. Landstingen och regionerna har en viktig roll i arbetet med att stödja och främja denna verksamhet. Utredningen fokuserar inte i tillräcklig utsträckning på denna roll. Genom att fokusera på den kultur där landsting och regioner själva har en mer operativ roll riskerar viktiga delar av kulturlivet att falla bort ur analysen (till exempel deltagarkulturen, amatörteatern och lokalrevyerna).

Ax **noterar** att ordet förening nämns fyra gånger och ordet civilsamhället en gång i utredningen. Ordet näringsliv nämns 64 gånger. Även om antalet gånger i ett ord nämns inte är någon entydig indikator på vilken vikt som läggs vid begreppet vill Ax **betona** den stora betydelse som föreningslivet och inte minst det ideella kulturlivet spelar på regional nivå och hoppas att detta kommer att återspeglas i utredningens slutbetänkande.

Synpunkter på bedömningar och förslag i betänkandet

7.3.1 Samordnad statlig regional indelning

Ax **instämmer** med kommitténs bedömning. En förenkling och samordning av den regionala indelningen kommer att göra det lättare för Ax medlemsförbund att förstå och kommunicera med regionerna. Det blir lättare att ta tillvara erfarenheter från en region i dialogen med andra regioner.

8.3 Demokrati och legitimitet

Ax **instämmer** överlag i vad som anförs om demokrati och legitimitet, särskilt vad gäller demokrati och storlek (kapitel 8.3.2).

9 Sex nya län

Vad gäller antalet nya län och hur indelningen i nya län ska ske kan Ax **inte bedöma** vilket antal eller vilken indelning som är mest lämplig.

Ax vill **framhålla** att stora geografiska avstånd ofta utgör en stor utmaning för våra medlemmar och föreningar. Huruvida färre län leder till en ökad koncentration av offentlig verksamhet med

längre resor kan säkerligen diskuteras men vi vill peka på den risk och den utmaning detta skulle kunna innebära för våra medlemmar och den ideella kulturen.

Ax **noterar** att begreppet digital förekommer på 15 platser i utredningen och då i samband med områdena vård, infrastruktur, näringsliv och media. Ax **anser** att digitaliseringen idag även direkt bör påverka hur den offentliga förvaltningen organiseras.

Ax **föreslår** därför att frågan om att inrätta ett virtuellt län och landsting utreds. Ett exempel kan illustrera behovet av ett virtuellt län.

Idag finns många kulturföreningar vars medlemmar är utspridda över hela landet. Medlemmarna i föreningen samlas till exempel kring ett årligt evenemang eller bedriver stora delar av sin verksamhet online. Eftersom medlemmarna i föreningen finns utspridda över fler av dagens län är risken stor att de inte uppfyller dagens formella regler för stöd och bidrag i *något* län (till exempel antal medlemmar som bor i länet) trots att föreningens medlemmar sammantaget väl skulle uppfylla kraven. Exemplet visar hur en geografisk uppdelning motverkar uppkomsten av nya typer av föreningar vilket i sin tur försvårar för föreningarna att bedriva verksamhet som kan vara många till nytta och glädje. De tidigare geografiska hindren som begränsade samarbete och organisering till en liten geografisk plats finns inte längre och detta måste återspeglas i hur förvaltningen organiseras. Inrättandet av ett virtuellt län skulle göra det möjligt för dessa föreningar att få samma möjligheter som föreningar där medlemmarna är geografiskt samlade. Parallellt med detta bör det även blir möjligt att ange sätesort Internet för juridiska personer.